

Оцінка фінансової стійкості ПАТ «ДНІПРОАЗОТ»

Кемарська Л.Г.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та обліку
Дніпровського державного технічного університету

Дідик І.В.

студент
Дніпровського державного технічного університету

Федько Н.Ю.

студент
Дніпровського державного технічного університету

У статті проведено аналіз фінансової стійкості на прикладі підприємства ПАТ «ДНІПРОАЗОТ» за період 2013–2015 років. Наведено розрахунки показників оцінки фінансової стійкості, які дають можливість здійснити аналіз розвитку та функціонування підприємства. Розглянуто показники забезпеченості запасів та витрат підприємства джерелами їх формування для визначення фінансової ситуації за ступенем стійкості. На підставі розрахунків здійснено відповідні висновки.

Ключові слова: оцінка, фінансова стійкість, показники фінансової стійкості, абсолютні показники, ступень забезпеченості запасів і витрат, тип фінансової стійкості.

Кемарская Л.Г., Дидык И.В., Федько Н.Ю. ОЦЕНКА ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПАО «ДНЕПРАЗОТ»

В статье проведен анализ финансовой устойчивости на примере предприятия ПАО «ДНЕПРАЗОТ» за период 2013–2015 годов. Приведены расчеты показателей оценки финансовой устойчивости, которые дают возможность осуществить анализ развития и функционирования предприятия. Рассмотрены показатели обеспеченности запасов и затрат предприятия источниками их формирования для определения финансовой ситуации по степени устойчивости. На основе расчетов сделаны соответствующие выводы.

Ключевые слова: оценка, финансовая устойчивость, показатели финансовой устойчивости, абсолютные показатели, степень обеспеченности запасов и затрат, тип финансовой устойчивости.

Kemarska L.G., Didyk I.V., Fedko N.Y. ASSESSMENT OF FINANCIAL STABILITY OF PJSC "DNEPRAZOT"

In the article the analysis of financial stability on the example of enterprises of PJSC "DNEPRAZOT" for the period 2013–2015. The calculations of the indicators for assessing financial stability, which enable an analysis of the development and functioning of the enterprise. Considered indicators of security of stocks and expenses of the enterprise, sources of their formation to determine the financial situation on the degree of stability. On the basis of calculations made appropriate conclusions.

Keywords: assessment, financial stability, financial sustainability indicators, absolute indicators, degree of coverage and costs, type of financial stability.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В сучасних умовах нестабільного економічного становища в країні виникає необхідність у досконалому вивченні фінансового стану підприємства, одним з основних елементів якого є аналіз фінансової стійкості. Фінансова стійкість є однією з головних умов розвитку, життєдіяльності, основою стабільного стану та забезпечення високого рівня конкурентоспроможності будь-якого підприємства. Вона характеризує ефективність фінансового, операційного та інвестиційного розвитку, відображає достатність забезпечення оборотних засобів власними джерелами покриття, а також дає змогу під-

приємству ефективно здійснювати фінансово-господарську діяльність та відповідати за своїми боргами і зобов'язаннями. Саме фінансова стійкість дає можливість підприємству маневрувати власними коштами та визначає ступінь незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Отже, досить актуальним є питання визначення показників, які дають змогу дати оцінку фінансової стійкості підприємства, котре входить до десятки ведучих підприємств хімічної та нафтохімічної промисловості України, – ПАТ «ДНІПРОАЗОТ».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В працях вітчизняних та зарубіжних

економістів досліджено широке коло питань, пов'язаних з аналізом та оцінкою фінансової стійкості підприємства. Серед них слід назвати таких, як О.М. Мельник [1], М.Л. Котляр [2], Н.Ф. Чечетова [3], В.М. Кремень [4], М.Д. Білик [5], К.К. Усатюк [6], Н.Ю. Захарова [7].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри численні дослідження, не існує встановленої методики визначення фінансової стійкості підприємств, хоча у більшості з наявних способів оцінки фінансової стійкості все зводиться до визначення абсолютних та відносних показників стійкості. Описані у дослідженнях різних авторів методики оцінки фінансової стійкості часто формуються із застосуванням неоднозначних, з надмірною кількістю показників, під час розрахунку яких використовуються коефіцієнти, котрі повторюються.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Головною метою цієї роботи є те, щоб на основі наявних методик визначення фінансового стану підприємств зробити розрахунки показників оцінки фінансової стійкості одного з найбільших підприємств хімічної промисловості України – ПАТ «ДНІПРОАЗОТ», а також дослідити зміни фінансової стійкості підприємства протягом 2013–2015 років.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова стійкість (стабільність) є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства.

Фінансова стійкість – це рівновага між власними та залученими засобами, надійно гарантована платоспроможність, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури та партнерів, наявність такої величини прибутку, який би забезпечив самофіксування, довіра кредиторів та інвесторів, а також рівень залежності від них.

Основні показники, які у світовій та вітчизняній практиці використовуються для оцінки фінансової стійкості підприємств, наведені у табл. 1.

Розрахунки показників оцінки фінансової стійкості ПАТ «ДНІПРОАЗОТ» на кінець 2013–2015 років наведено у табл. 2.

Провівши розрахунки, можна зробити такі висновки:

1) на кінець 2013–2015 років коефіцієнт автономії на ПАТ «ДНІПРОАЗОТ» має низьке значення, нижче від нормативного; значення показників фінансової залежності та автономії свідчать про те, що підприємство має

високий рівень залежності від позикових джерел фінансування діяльності;

2) показники маневреності знаходяться в межах нормативного значення на кінець 2013 та 2015 років, тому мають задовільне значення;

3) значення показників поточних і довгострокових зобов'язань свідчать про високу частку поточних зобов'язань, а саме задовільну структуру позикового капіталу ПАТ «ДНІПРОАЗОТ»;

4) на ПАТ «ДНІПРОАЗОТ» спостерігається низький рівень забезпеченості власними оборотними коштами на кінець 2013 та 2015 років, власного капіталу було недостатньо для покриття навіть необоротних активів на кінець 2014 року;

5) значення показників фінансування та фінансової стійкості свідчать про низьку фінансову стійкість підприємства протягом досліджуваного періоду.

Доцільно розглянути багаторівневу схему покриття запасів і витрат з метою визначення абсолютних показників фінансової стійкості підприємства. Для характеристики ступеня забезпеченості запасів і витрат визначимо наявність джерел для їх формування.

Наявність власних обігових коштів (ВОК) визначається за формулою:

$$\text{ВОК} = \text{ВК} - \text{НА} \quad (1),$$

де ВК – власний капітал;

НА – необоротні активи.

Показник наявності власних та довгострокових позикових коштів (ВДПК) визначається за формулою:

$$\text{ВДПК} = \text{ВОК} + \text{ДЗ} - \text{НА} \quad (2),$$

де ДЗ – довгострокові зобов'язання.

Загальний розмір основних джерел формування запасів та витрат визначається за формулою (ОК):

$$\text{ОК} = \text{ВОК} + \text{ДЗ} + \text{КЗ} - \text{НА} \quad (3),$$

де КЗ – це позикові кошти та короткострокові кредити.

Кожен з вищезазначених показників наявності джерел формування запасів і витрат повинен бути зменшеним на суму іммобілізації оборотних коштів у складі інших оборотних активів та дебіторів.

Трьом показникам наявності джерел формування запасів та витрат відповідають три показники забезпеченості запасів їх формування.

Нестача (-) або надлишок (+) власних обігових коштів:

$$\pm \text{ДВОК} = \text{ВОК} - \text{ЗВ} \quad (4),$$

де ЗВ – запаси та витрати.

Нестача (-) або надлишок (+) довгострокових джерел формування запасів та власних обігових коштів:

$$\pm \Delta \text{ВДПК} = \text{ВДПК} - \text{ЗВ} \quad (5).$$

Нестача (-) або надлишок (+) загального розміру основних джерел формування запасів та витрат:

$$\pm \Delta \text{ОК} = \text{ОК} - \text{ЗВ} \quad (6).$$

За допомогою показників забезпеченості запасів та витрат джерелами їх формування визначають фінансову ситуацію за ступенем стійкості.

Виділяють чотири типи фінансової стійкості [8, с. 171–174].

1) Абсолютна стійкість фінансового стану (платоспроможність підприємства гарантована; для забезпечення запасів достатньо власних обігових коштів). Вона обумовлюється такими умовами:

$$\Delta \text{ВОК} \geq 0;$$

$$\Delta \text{ВДПК} \geq 0;$$

$$\Delta \text{ОК} \geq 0.$$

Тримірний показник визначається як (S – 1,1,1). Значення тривимірного показника (1, 1,

Таблиця 1

Система показників оцінки фінансової стійкості

Назва коефіцієнта	Характеристика коефіцієнта	Методика розрахунку	Нормативне значення
Коефіцієнт автономії	Коефіцієнт визначається як відношення загальної суми власних коштів до підсумку балансу та характеризує ступінь незалежності підприємства від зовнішніх запозичень	$\frac{\text{р. 1495}}{\text{р. 1900}}$	> 0,5
Коефіцієнт фінансової залежності	Зростання цього коефіцієнта обумовлює збільшення частки позичених коштів у фінансуванні підприємства; є показником, оберненим до коефіцієнта автономії	$\frac{(\text{р. 1900} - \text{р. 1495})}{\text{р. 1900}}$, або 1-р.1	<0,5
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	Відображає ту частину оборотних активів, яка фінансується за рахунок власного капіталу	$\frac{(\text{р. 1495} - \text{р. 1095})}{\text{р. 1195}}$	>0,1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Визначається як відношення власного капіталу до оборотних активів; коефіцієнт показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності	$\frac{\text{р. 1495}}{\text{р. 1195}}$	>0,4
Коефіцієнт поточних зобов'язань	Коефіцієнт характеризує питому вагу поточних зобов'язань у загальній сумі зобов'язань	$\frac{\text{р. 1695}}{(\text{р. 1595} + \text{р. 1695})}$	>0,5
Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів	Коефіцієнт характеризує рівень забезпеченості необоротних активів власними коштами	$\frac{\text{р. 1095}}{\text{р. 1495}}$	>0,5
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	Коефіцієнт характеризує частку довгострокових зобов'язань у загальній сумі джерел зобов'язань	$\frac{\text{р. 1595}}{(\text{р. 1595} + \text{р. 1695})}$	<0,2
Коефіцієнт співвідношення власного та залученого капіталу (фінансової стійкості)	Показник демонструє, скільки гривень власного капіталу припадає на 1 грн. залученого капіталу, а також характеризує фінансову стійкість підприємства	$\frac{\text{р. 1495}}{(\text{р. 1595} + \text{р. 1695})}$	>1,0
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу (фінансового ризику, фінансування)	Показник демонструє, скільки гривень залученого капіталу припадає на 1 грн. власного капіталу; цей коефіцієнт є зворотним попередньому	$\frac{(\text{р. 1595} + \text{р. 1695})}{\text{р. 1495}}$	<1,0

1) свідчить про абсолютну фінансову стійкість підприємства, але цей факт у практиці буває рідко і може свідчити також про невміння керівництва підприємства притягувати і використовувати позикові кошти для зростання рентабельності власного капіталу.

2) Нормальна стійкість використовується для забезпечення запасів; крім власних обігових коштів, залучаються довгострокові кредити та позики; платоспроможність гарантована.

$$\begin{aligned} \Delta \text{ВОК} < 0; \\ \Delta \text{ВДПК} \geq 0; \\ \Delta \text{ОК} \geq 0; \end{aligned}$$

тримірний показник – (S – 0,1,1).

3) Нестійкий фінансовий стан – для забезпечення запасів, крім власних обігових коштів та довгострокових кредитів і позик, залучаються короткострокові кредити та позики; платоспроможність порушена, але є можливість її відновити.

$$\begin{aligned} \Delta \text{ВОК} < 0; \\ \Delta \text{ВДПК} < 0; \\ \Delta \text{ОК} \geq 0; \end{aligned}$$

тримірний показник – (S – 0, 0, 1).

4) Кризовий фінансовий стан – для забезпечення запасів не вистачає «нормальних» джерел їх формування; підприємству загрожує банкрутство.

$$\begin{aligned} \Delta \text{ВОК} < 0; \\ \Delta \text{ВДПК} < 0; \\ \Delta \text{ОК} < 0; \end{aligned}$$

тримірний показник – (S – 0,0,0).

Розрахунки показників і оцінка фінансової стійкості ПАТ «ДНІПРОАЗОТ» наведені в табл. 3.

Після проведеного аналізу, який наведено у табл. 3, встановлено, що ПАТ «ДНІПРОАЗОТ» гостро відчуває нестачу власних обігових коштів протягом досліджуваного періоду, а також нестачу довгострокових джерел фінансування станом на кінець 2014–2015 років. За даний період аналізу фінансова стійкість ПАТ «ДНІПРОАЗОТ» погіршилась з нормальної на кінець 2013 року до нестійкого фінансового стану на кінець 2014–2015 років.

Висновки з цього дослідження. На основі проведеного дослідження зроблено аналіз фінансової стійкості хімічного підприємства ПАТ «ДНІПРОАЗОТ». Періодом дослідження взято 2013–2015 роки. Підприємство має низьку фінансову стійкість та високий рівень залежності від позикових джерел фінансування діяльності. Відзначається низький рівень забезпеченості власними оборотними коштами на кінець 2013 та 2015 років, тоді як на кінець 2014 року власного капіталу було недостатньо для покриття навіть необоротних активів. Незважаючи на це, ПАТ «ДНІПРОАЗОТ» має задовільну структуру позикового капіталу (високу частку поточних зобов'язань), показник маневреності має задовільне значення та знаходиться в межах нормального. Фінансова стійкість ПАТ «ДНІПРОАЗОТ» погіршилась з нормальної на кінець 2013 року до нестійкого фінансового стану на кінець 2014–2015 років.

Таблиця 2

Показники оцінки фінансової стійкості ПАТ «ДНІПРОАЗОТ» на кінець 2013–2015 років

Показник	31 грудня 2013 року	31 грудня 2014 року	31 грудня 2015 року	Відхилення	
				2014/ 2013	2015/ 2014
Коефіцієнт автономії	0,366	0,185	0,299	-0,181	0,114
Коефіцієнт фінансової залежності	0,634	0,815	0,701	0,181	-0,114
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,040	-0,026	0,026	-0,066	0,052
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,553	0,232	0,415	-0,321	0,183
Коефіцієнт поточних зобов'язань	0,896	0,958	0,932	0,062	-0,026
Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів	0,927	1,111	0,936	0,184	-0,175
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	0,104	0,042	0,068	-0,062	0,026
Коефіцієнт співвідношення власного та залученого капіталу (фінансової стійкості)	0,576	0,226	0,427	-0,350	0,200
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу (фінансового ризику, фінансування)	1,736	4,417	2,344	2,681	-2,072

Оцінка фінансової стійкості ПАТ «ДНІПРОАЗОТ»

Показник	на 31 грудня 2013 року	на 31 грудня 2014 року	Відхилення	на 31 грудня 2015 року	Відхилення
1. Власний капітал	786 384	803 166	16 782	911 516	108 350
2. Необоротні активи	728 949	892 404	163 455	853 475	-38 929
3. Власні обігові кошти (р.1-р.2)	57 435	-89 238	-146 673	58 041	147 279
4. Довгострокові зобов'язання	141 517	147 678	6 161	144 492	-3 186
5. Наявність власних та довгострокових джерел покриття запасів (р.3+р.4)	198 952	58 440	-140 512	202 533	144 093
6. Короткострокові кредити та позики	1 223 491	3 399 559	2 176 068	1 992 228	-1 407 331
7. Загальний розмір основних джерел покриття запасів (р.5+р.6)	1 422 443	3 457 999	2 035 556	2 194 761	-1 263 238
8. Запаси	168 058	230 901	62 843	265 711	34 810
9. Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів (р.3-р.8)	-110 623	-320 139	-209 516	-207 670	112 469
10. Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик (р.5-р.8)	30 894	-172 461	-203 355	-63 178	109 283
11. Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів (р.7-р.8)	1 254 385	3 227 098	1 972 713	1 929 050	-1 298 048
12. Запас стійкості фінансового стану, днів (р.11·360/усі джерела)	209,9	264,0	57,1	227,8	-39,2
13. Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття на 1 грн. запасів (р.11/р.8)	7,5	14,0	6,5	7,3	-6,7
Показники типу фінансової стійкості					
Тривимірний показник	0,1,1	0,0,1	-	0,0,1	1
Тип фінансової стійкості	Нормальна фінансова стійкість	Нестійкий фінансовий стан	-	Нестійкий фінансовий стан	-

ЛІТЕРАТУРА:

1. Flamholtz E.G. Human Resource Accounting / E.G. Flamholtz. – Encino, California : Dickenson Publishing Co. – 1974.
2. Корольок Н. Облік і контроль у системі управління людським капіталом підприємства: методика та організація : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / Н. Корольок. – К., 2010. – 17 с.
3. Давидюк Т. Бухгалтерський облік в системі управління людським капіталом: теорія та методологія : автореф. дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / Т. Давидюк. – Житомир, 2011. – 36 с.
4. Замула І. Направления развития учета расходов на человеческие ресурсы / И. Замула // Вестник Брестского государственного технического университета. – 2011. – № 3. – С. 2–5.
5. Розробка систем обліку : опорний конспект лекцій для самостійного вивчення дисципліни / [М. Лучко, Я. Мех, М. Остап'юк]. – Тернопіль, 2001. – 104 с.

6. Чухно А. Інтелектуальний капітал: сутність форми і закономірності розвитку / А. Чухно // Економіка України. – 1999. – № 11. – С. 48–55.
7. Королюк Н. Людський капітал як об'єкт бухгалтерської методології / Н. Королюк // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 7(97). – С. 252–260.